

Sławomir Sosnowski

"Pénitence et Eucharystie. Dossier d'une question controversée", Claude Blanchette, Montréal-Paris 1989 : [recenzja]

Collectanea Theologica 62/1, 185-186

1992

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

umieścić w pierwszej swojej książce maksimum zebranego materiału, można potraktować jako największą zaletę rozprawy. Otrzymaliśmy bowiem bardzo cenną sumę na temat Eucharystii w świetle współczesnych dialogów międzykościelnych. Znajdujemy w niej podstawową literaturę, wprowadzenie w historię poszczególnych dialogów, omówienie dokumentów na temat Eucharystii oraz niezły przegląd tychże. Tytuł książki adekwatniej informowałby o jej treści, gdyby z niego wykreślono „als Opfer”.

Ocenę autorka potraktowała bardzo ostrożnie: ograniczyła się do zestawienia stanowisk omawianych dokumentów odnośnie do poszczególnych aspektów Eucharystii. Dzięki temu rozdziałowi można łatwo zauważyć, jakie elementy eucharystycznego Misterium podkreślają, względnie pomijają, poszczególne dokumenty. Nie podjęto żadnej innej, ambitniejszej próby oceny, np. pod kątem zgodności z Biblią czy ortodoksją poszczególnych Kćściołów, doniosłości ekumenicznej czy pastoralnego znaczenia.

Książka zyskałaby na załączeniu wykazu używanych skrótów oraz na sporządzeniu indeksów, których brak dokuczliwie utrudnia korzystanie z tej wartościowej publikacji. Chętnie będą do niej sięgać wszyscy zainteresowani międzykościelnymi dialogami, zwłaszcza na temat Eucharystii. Na koniec niech wolno będzie smętnie westchnąć polskiemu teologowi: Autorka całkowicie pominęła bogatą przecież polską literaturę przedmiotu.

ks. Stanisław C. Napiórkowski OFMConv, Warszawa

Claude BLANCHETTE, *Pénitence et Eucharystie. Dossier d'une question controversée*, Montréal-Paris 1989, Bellarmin-Cerf, s. 336 (Recherches. Nouvelle série—21).

Claude Blanchette, ur. w Saskatchewan, jest kanadyjskim księdzem diecezjalnym i teologiem, a prezentowana pozycja jest jego pracą dokorską obronioną w 1988 r. na Papieskim Uniwersytecie Gregoriańskim. Przedmiotem pracy jest ukazanie wewnętrznych relacji między Eucharystią i pokutą w ciągu dziejów myśli chrześcijańskiej i praktyki duszpasterskiej Kościoła.

Wszelkie spory teologiczne i problemy pastoralne powstałe wokół związku tych dwóch sakramentów mają swe źródło w podwójnej tradycji Kościoła. Z jednej strony Kościół zachowując cześć dla Ciała Pańskiego i chroniąc je przed świętokradztwem określał warunki godnego przyjmowania komunii św. Początek tej tradycji znajdujemy w 1 Kor 11, 28. Druga zaś linia zapoczątkowana u Mt 26, 28 podkreśla ofiarniczy charakter Eucharystii i fakt, że odpuszczenie grzechów dokonuje się mocą przelanej Krwi.

Zagadnienia duszpasterskie skłaniające do pogłębienia refleksji nad współzależnością sakramentów Eucharystii i pokuty, to: częstotliwość spowiedzi oraz spowiedź dzieci przed pierwszą komunią św. Zawsze w Kościele mówiono o grzechach wykluczających ze wspólnoty eucharystycznej i wymagających pojednania wyłącznie na drodze sakramentalnej; choć granice były tutaj określone bardzo różnie: od starożytnej triady (apostazja, zabójstwo, cudzołóstwo) po zasadę przygotowania się do każdej komunii przez spowiedź sakramentalną. Uzasadniając praktykę częstego spowiadania się, Blanchette zwraca uwagę na relację tego sakramentu do chrztu, na konieczność odnawiania jego łaski. Nie traktuje tego zwyczaju jako środka przygotowującego do uczestniczenia w Eucharystii.

Polemnik o konieczności spowiedzi dzieci przed pierwszą komunią ostrzej zarysowała się w latach sześćdziesiątych. W wypowiedziach oficjalnych Kościoła wyrażona jest troska przede wszystkim o godne przyjmowanie komunii, natomiast konferencje episkopatów (USA, Holandia) podkreślają zawartą w Eucharystii moc odpuszczania grzechów i znaczenie pokuty jako sakramentu samodzielnego, bez relacji bezpośredniej i wprost do Eucharystii.

Dalszych naświetleń wzajemnej więzi dwóch sakramentów szuka Blanchette w tekstach liturgicznych. Przeglądając anafory wschodnie i modlitwy Zachodu (przede wszystkim „po komunii”) dostrzegamy wyraźną tradycję podkreślającą walor pojednawczy Eucharystii, odpuszczającej wszystkie grzechy, nawet ciężkie. Druga tendencja, wymagająca wcześniejszego przygotowania, jest obecna w tekstach liturgicznych znacznie mniej wyraźnie, bez określenia, na czym to przygotowanie ma polegać. W duchu tej pierwszej tendencji wypowiadają się również teologowie, którzy ostatnimi czasy analizują zależność pokuty i Eucharystii. Przykładowo J.-M. R. Tillard opiera się głównie na tekstach trydenckich. W nowy sposób je interpretując twierdzi, że konieczność spowiedzi przed Eucharystią jest bardzo rzadka, w wypadku grzechów wyjątkowo ciężkich. J. Ramos-Regidor mówi o podwójnym sakramencie pojednania, przy czym Eucharystię nazywa zwyczajnym sakramentem przebaczenia, a spowiedź — nadzwyczajnym. F. Marinelli odpowiada na postawione pytanie szuka u św. Tomasza. Konieczność spowiedzi w wypadku grzechu ciężkiego widzi w wymaganym pojednaniu: z Bogiem i Kościołem. Natomiast oficjalne wypowiedzi Kościoła, w tym i nauczanie papieskie ostatnich lat (Paweł VI i Jan Paweł II), są wyraźnie próbą powstrzymania zaniku praktyki spowiadania się. Dlatego też przeważa w nich tendencja podkreślająca szacunek dla Eucharystii i walory sakramentu pokuty jako środka przygotowawczego.

Przedstawione przez Blanchette'a rozmaite ujęcia problemu relacji Eucharystia—pokuta nie prowadzą do ostatecznego rozstrzygnięcia, ale dają obraz wewnętrznego napięcia. Owo napięcie nie jest opozycją, którą trzeba zlikwidować, lecz wyraża wzajemne uzupełnianie się, które trzeba wydobyć i ukazać. Oto ogólne wnioski wysnute przez autora: Sakrament pokuty jest koniecznym przygotowaniem do komunii po popełnieniu grzechu ciężkiego nie dlatego, że Eucharystia nie jest w mocy oczyścić z każdego grzechu, ale dlatego, że Kościół tego wymaga. Podstawę tego wymogu widzi Blanchette w konieczności ożywienia na nowo łaski chrztu, w konieczności pojednania z Kościołem, bycia w Kościele. Jednym grzechem, który według niego zamyka drogę do Eucharystii, jest wola grzeszenia nadal (s. 296 — wniosek niezbyt jasny wynika z całości rozważań). Dalszy kierunek poszukiwań dla ukazania bogactwa więzi Eucharystia—pokuta widzi autor w refleksji nad relacją każdego z tych sakramentów do chrztu. Chrztost uprawnia do uczestnictwa w Eucharystii, a pokuta odnawia jego łaskę.

Choć pewne wnioski autora nie są dostatecznie uzasadnione, całość pracy jest bardzo klarowna i systematyczna. Autor wyraźnie odróżnia prezentowane poglądy od własnych wniosków. Dodatkowy walor książki stanowi obfita bibliografia.

ks. Sławomir Sosnowski, Łódź

Richard SCHAEFFLER, *Das Gebet und das Argument. Zwei Weisen des Sprechens von Gott. Eine Einführung in die Theorie der religiösen Sprache*, Patmos Verlag, Düsseldorf 1989, s. XII + 346.

Richard Schaeffler, zajmujący się od lat — jako profesor propedeutyki teologii na uniwersytecie w Bochum — zagadnieniami leżącymi na styku filozofii i teologii, myślenia świeckiego i religii, poświęcił ostatnie swe studium — jak sam jego trójczłonowy tytuł wskazuje — modlitwie i argumentowi jako dwóm sposobom mówienia o Bogu, traktując swe opracowanie jako wprowadzenie do teorii języka religijnego. Podzielona na trzy części rozprawa ma charakter wybitnie teoretyczny, względnie teoriopoznawczy. W części I autor omawia założenia metodologiczne oraz możliwości ich wzajemnego uzupełniania. Chodzi mu tutaj zwłaszcza o „lingwistyczny zwrot filozofii” i jego znaczenie dla filozofii religii (s. 16nn), nowe zainteresowanie Kantem (s.